

THURN-RUMBACH ISTVÁN

ERDÉLYI SZARVASOK
ÉS MEDVÉK NYOMÁBAN

A szerző által készített 47 felvétellel

lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

Előszó

A könyvben szereplő Hans Philipowicz az én egykori harctéri bajtársam. Egyébként ő volt Bukovinának vadászati felügyelője is, kinek módjában állt megismertetni velem a kárpáti vadon szépségeit. Barátságának köszönhettem, hogy a megszállt Erdélyben 18 éven át zavartalanul vadászhattam; mi sem természetesebb tehát, mint hogy a jó barátoknak mindezekért szerény könyvem első oldalán mondjak köszönetet!

De köszönet jár Philipowicznak azért is, hogy az apróvadadás berkeiből rávezetett engem a nagyvadadás kalandos ösvényeire. Elvitt abba a világba, ahol az ember közvetlen érintkezésbe jó a természet örök rejtélyeivel, s ahol a vadász számára annyi felejtethetlen, mondhatnám egy életre szóló emlék terem.

Midőn útjára bocsátom ezt a könyvet, melyben kárpáti élményeimből mindössze egynéhány kiszemelt történet foglaltatik, bevallom, hogy ezeket a történeteket úgy válogattam össze, hogy azok az olvasónak minél több tanulságot szolgáltassanak. Hagytam helyet közismert vadászbűnök kiszervezéséhez is, ha ez nem fért volna el már egyébként is a sorok közt. Ezt azonban – kérem – ne vegyék rossz néven! Én e tekintetben javíthatatlan vagyok. Leírhattam volna talán érdekesebb élményeket, de tanulságosabbakat semmi esetre sem.

Mátraháza, 1940.

Thurn-Rumbach István

A harmadik, amely fámád

A szeptember végén lőtt medvém szőre már elég jól kinőtt, olyan átmeneti bundának volt nevezhető, de még így sem közelítette meg a kora tavasszal elejtett medve dús, téli bundáját. Midőn a medve egy át-aludt tél után újból megjelenik az erdőn, és összeapszott szőrét néhány nap alatt a pataokban kifürdeti, ez a hosszú, sűrű és pehelyszőrökkel alapárnázott bunda a vadász előtt valóban kíváncsossá teszi a viselőjét. Ezért vágytam én is egy tavaszi medvebőrre!

A lovat még télen helyezték ki. Melléje zárt magasles épült, mert az egész berendezés télire készült farkaslesnek. Farkasok azonban nem jöttek. Miután pedig a kemény tél csonttá fagyasztotta a lovat, épen maradt az egész berendezés tavaszra medvecsaléteknek.

A ló az említettek kedvéért nem a völgyben, hanem a farkasok váltóján, egy Csuncs nevű hegyháton feküdt. A lestől vagy 500 méternyire jól fűthető kunyhó állott. Ebben a kunyhóban a vadász kialudhatta magát anélkül, hogy a fárasztó, fagyos leselkedés után a faluba kellett volna mennie pihenni.

Márciusban kaptam a sürgönyt. Az üzenet csak kerülő úton ért hozzám. P. főerdész elsőnek barátommal, Ph.-val közölte a medve megjelenését. Az ebből származó késedelem miatt nagyon kellett sietnem, hisz egy erős medve négy nap alatt képes felfalni a lovat. Ezért előbb Kolozsvárra és onnét Óradnára utaztam. Végül is kocsit vitt a Szamos völgyén és a Rotunda-hágón át Kirlibabára.

Az Alföldön ilyenkor már ébred a tavasz: virágzik a som, barkásak a fűzek. Kirlibaba azonban, ez a szegényes falu, még téli álmát aludta. A hideg és a méteres hó megbénították az életet. Munka nélkül lézengett a nép a korcsmák körül.

Óradnáról még hajnalban indultam el, és mégis késő délutánig tartott a kocsit. Képzeltető tehát, mennyire jólesett utána az erdőszlak meleg ebédlőjében, kedélyes erdőszcslád körében hallgatni P. főerdész jelentéseit!

A medve viselkedését Jakab Cantea, a községi vadőr figyelte. Cantea csak néhány szót tudott németül. Éppen ezért, nehogy érdem-

telennek lássék előttem, időnként kézzel-lábbal iparkodott illusztrálni P. beszámolóját. A medvét egyébként, mely immár egy hete ette a lovat, tulajdonképpen még senki sem látta. De nem is tudták – ami pedig igen érdekelt volna –, hogy milyen időben szokott jönni. Az egyedüli jel, melyből némi következtetéseket vonhattam le, a nyoma volt, amit Cantea 16 centiméterre becsült.

Ha levonjuk a derék Cantea jelentéséből az ilyenkor jóindulatúlag hozzáadott centimétereket, úgy kétségtelenné vált előttem, hogy ezúttal legjobb esetben egy 2-3 éves medvéről lehet szó. A bennszülöttek az ilyen fiatal medvét „furnikárnak” nevezik.

Másnap reggel felhágtam a Csuncsra. Nem volt nehéz. A hó ki volt taposva, és egész a kunyhóig vezettek a háborúból maradt serpentinnek. Mindenekelőtt a kunyhót rendeztük be; onnan kívántam látogatni leshelyemet. Szerencsére volt ott tüzelő bőven, melyet egyébként a les közelében nem vághattam volna. Volt egy friss fenyőgallyakból rakott pompás fekhely is. Ha mindezekhez hozzáveszem a nagy bundámat, mi kellett volna még egyéb, hogy a szerény hajlékban akár egy hétig is ki lehessen bírni?!

Az sem volt utolsó dolog, hogy közel volt a falu. Mert ez azt jelentette, hogy Cantea esténként hazamehet, és másnap reggel egy fazékban magával hozza majd az erdészné kitűnő főztjét. Tudom, hogy vannak vadászok, kik a „stilszerű” kosztolásból is sportot űznek. Akik az említett helyzetben a tyúklevest elutasították volna. Bizonytalán fájó szívvel!... Mert hát ők azok, akik elengedhetetlennek tartják, hogy szalonnán és kenyéren éljünk, ha már egyszer medvevadászok vagyunk.

Én azonban a vadászat kedvéért már éppen elég szalonnát ettem, és így nagy örömmel vettem az említett lehetőséget.

Első alkalommal tájékozódás céljából korábban mentem ki a lesre.

A lódög ritkás szálerdőben, egy szoba nagyságú tisztáson feküdt. Mellette futott a hegygerincen az ösvény, a farkasok ismert járása, és a lótól néhány méterre állt a minden oldalról bedeszkázott leshely. Vagy három méter magasságban volt a föld felett.

Biztatásul a havon friss medvenyomra leltem. Egyébként a kikezdett ló mellett egy kidőlt és a továbbiakban fontos szerepet játszó hatalmas fenyő feküdt.

Jó volt, hogy korábban jöttem, mert a magasles sürgős javításra szorult. Lehet, hogy a leshely úgy, ahogy azt Jákob építette, jobban védett a hideg ellen. Nekem azonban sehogy se felelt meg. Mindössze egy tenyérnyi, szűk nyílás volt rajta, mely a dög felőli oldalán kilövésnek volt szánva. Bizony ezen a lyukon nem lehetett sem kilátni, sem pedig a terepet megfigyelni! Kénytelen voltam tehát – bármennyire nem tanácsos ilyenkor lármát csapni – nagy recsegés közben kinyomni az egyik deszkát.

Egyébként a magasles igen lakályosnak volt mondható: tele száraz szénával, sőt – tekintve, hogy nem az angyaloknak készült – még egy üres flakával is fel volt szerelve!... Ez utóbbi alkalmatosságra a hosszú les alatt minden rendes vadásznak szüksége lehet.

Az első lesen közel kilenc órát ültem! Midőn éjfélkor már nagyon fáztam, a szemeim egyre gyakrabban ragadtak le, és már nem tudtam elég éberen figyelni, leghelyesebbnek látszott, hogy a kunyhómba térjek.

Sötétén, fagyosan fogadott a várva várt hajlék. Mihelyt azonban felőlődult a tűz lángja, egyszerre barátságos hajlékká változott a körülöttem hallgató zord téli világ közepette.

Almát sütöttem és teát főztem. Majd bundámba burkolódva aludtam másnap délig.

Midőn felébredtem, Cantea már ott kuporgott a tűznél. Sőt örömmel fedeztem fel azt a tűzhely szélén álló jókora fazekat is, melynek fedele időnként felágaskodott. Ilyenkor a fedél alól kilövellő gőzök kíváncsú levesszágát hozták felém!

A levest megosztottam vadórrömmel, aztán körülültük pipázva a koliba pattogó tüzét.

Mindketten tele voltunk mesélnivalóval. Hiszen immár fél éve, hogy nem láttuk egymást! Éppen csak azt nem tudtuk: milyen nyelven kezdjük meg az eszmecserét. Cantea németül csak egynéhány szót tudott. Nekem is mindössze pár vadászati vonatkozású román szóból állott a tudományom. Végül láttam, hogy a félszeg hallgatás megszüntetésére mégiscsak tennem kell valamit. Elővettem tehát a rumosflakót! Ez aztán rövidesen megoldotta a nyelveket. Legalábbis Cantea a rumtól folyékonyan beszélt oláhul, én meg németül adtam elő a mondanivalót. De ha akadt közben mégis egy-egy általam is ismert oláh szó, úgy megértéssel bólogattam hozzá.

Szellemesnek éppen nem mondható beszélgetés volt ez. Annyit mindenesetre megértettem belőle, hogy Cantea a medve korát illetően nincs egy véleményen velem. Ő csökönyösen ragaszkodott ahhoz, hogy a lesnél egy kifejlett, négy-ötéves medvét fogok lőni.

En pedig ekkor már meggyőződtem a látott nyomból, hogy csak egy furnikár jár a dögre.

Négy órákor ismét a medvelesen ültem. Előrebocsátom, hogy ettől az időtől kezdve öt napon át, délután 4 órától reggel 7-ig egyfolytában lestem a medvét! A medve azonban nem jött! Úgy véltem, hogy máshol talált dögöt. Vagy talán a nagy lakmározás után néhány napig szűkségét érzi a vegetáriánus kosztanak? Igaz, hogy jobbfajta húsdarab már nem akadt a kadáveren, emiatt azonban nem kellett aggódnom, mert alig lehet elképzelni, hogy medvéem a kora tavaszi élelemhiány idején ezért hagyta volna ott véglegesen a dögöt. Távolmaradása miatt már arra is gondoltam – és ez látszott a legvalószínűbbnek –, hogy talán a farkasok zavarták meg ezt a fiatal medvét, melyek az egyik éjszakában – mialatt én a lesen ültem – hangosan vadásztak a szomszédos Gyndakban.

Szóval az ötnapos, megerőltető leselkedésem alatt a medve egyetlenyszer sem volt látható. Sőt még a nyoma sem. Természetesen a dög is érintetlen maradt, ami azt jelentette, hogy még távollétemben sem járt ott.

A hatodik napon megviselten bár, de nem csüggedve, már reggelizés után visszatértem a lesre. Pedig az elmúlt éjszakában is ott ültem. A medve ugyanis nappal is meglátogathatja a dögöt! Elhatároztam tehát, hogy most már kitartok teljes huszonnégy órán át a csali mellett. Gondoltam, ha kell, inkább alszom a lesen, de ezt a medvét okvetlenül el kell csípnem!

Egy termossal és takaróval felszerelve keltem útra.

Kemény, fagyott hókéreg tetején szelíden söpörgetett a szél. A fákról lepergő havat hordta össze. Játszott vele! Olykor apró hótölcseket formálva a levegőbe kapta, majd újból elejtette és söpörgette a porzó hókristályokat. Ha kibújt a nap, a szél elült, ha felhő árnyékába került az erdő, újból fújdogálni kezdett, csak úgy szeszélyesen, fagyosan, mint ahogyan márciusban szokta!...

Nemsokára egy lapos hegynyereghez értem. Ez a hely a lótól már nem volt messze! Itt szoktam az elmúlt napokban is leakasztani a puskát, hogy a hátralévő utat cserkészve, óvatosan tegyem meg.

Lövésre készen zsebre vágtam tehát a termoszt. A takaróm pedig ledobásra készen a bal karomon csüngött. Minden rendjén lett volna, csak ne ropogott volna olyan irgalmatlanul lépteim alatt a hó. Végül is már csak akkor mertem lépni egyet-egyet, ha a szél feltámadt. Így legálább az erdő zúgása fedte lépéseim zaját.

Lassan haladtam. A magasles azonban már látszott. A sűrű cserjék közt éppen egy szűk sikátor következett. Ez volt az a hely, hol a korlátolt kilátás miatt legkevésbé szerettem volna összetalálkozni a medvével.

Végül azonban ez a sűrű is szerencsésen véget ért, és most már ott álltam a dögnél, a kis erdei tisztás szélén! Kissé dobogott a szívem!...

Nem volt a tisztáson egyetlen lény sem. Még a dögöt csipkedő cinkek is hiányoztak, pedig ugyancsak óvatosan cserkésztem.

A tisztás – mint már említettem – akkora volt, mint egy jókora szoba, és az egyik oldalán, a dög közelében hevert a hatalmas fenyőtörzs. Arra természetesen nem gondoltam, hogy a medve a fatörzs mögött fekszik!

Nem látva semmit, visszatettem tehát fegyveremre az előzőleg eltávolított céltávcsövet, és vállamra vettem a puskát. Most már minden elővigyázatosság nélkül igyekeztem a les létrája felé. Illetőleg csak igyekeztem volna, ha egyetlen lépésem a csikorgó hóban fel nem ébreszti a fatörzs mögött szundító medvét!

A kidőlt fa mögött egyszerre csak felült a medve!

Szörnyen meglepődve bámultuk egymást! Én pillanatokig, míg megjött az elhatározásom, meredten álltam, az álmából felzavart medve pedig, mivel eleinte nem volt tisztában velem, szintén csak bámult. Természetesen ez az állapot mindkét félnél csak pillanatokig tartott. Mert utána én, félve, hogy elugrik a végre megtalált mackó, eldobtam a karomon fityegő takarót, és lerántottam vállamról a puskát.

A medve – nagy szerencsémre – még ettől sem ugrott el! Sőt!... Úgy látszott, hogy ezúttal féltett prédája mellől nem is készül elugrani! Felborzolta egyébként is hatalmas fejét, és csúnyán morogni kezdett...

Tartalom

Előszó	5
Ismerkedés a Kárpátokkal (Egy eltévedésem története)	7
I. BIKÁK	
Az első	22
Vadászéletem legértékesebb zsákmánya	39
Az Ember-hegye völgyében	57
1928	70
Máramaros	80
Tizenegy nap egy bógó bika nyomában (1934)	97
II. MEDVÉK	
Első találkozásom a medvével	131
A vérmedve	135
A harmadik, amely támad	146
A nyájak réme	156
Mihail Ivanovics Toptygin	170
Hogy készül a medveles?	186
III. KÜLÖNFÉLE	
Farkasok	191
Hiúz a dögnél	204
Keselyűvadászat	210
A kis kakas	217
A nagy kakas	220
IV. FÜGGELÉK	
A kárpáti vadász célszerű felszerelése	233